herpy

VARANER

Varanus prasinus

Varanus prasinus er en slank, smaragdgrønn trelevende varan fra regnskogen på Ny-Guinea med gripehale og svarte vinkler over ryggen. Den er vakker, men krevende: den tørker lett ut, må ha både høy varme og høy fuktighet, og dødeligheten er størst de første årene i fangenskap.

Familie: Varanidae Engelsk: Emerald Monitor Publisert 15. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**60-90 cm** total lengde inkl. hale
Vekt	**110-450 g**
Levealder	**10-15 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Trelevende**
Biotop	**Regnskog**
Vanskelighetsgrad	**Erfaren**

STELL

Min. terrarium	**120 × 70 × 150 cm** L × B × H for 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**26-30 °C**
Varmeplass	**40-54 °C**
Temperatur, natt	**22-24 °C**
Luftfuktighet	**60-80 %**
UVB	**Anbefalt** Ferguson-sone 3
Kosthold	**Insekter**
Holdes	**Alene eller parvis**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kullstørrelse	**2-3 egg**
Inkubasjon	**168-170 dager** ved 30 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
EU-vedlegg	**Vedlegg B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Varanus prasinus er en liten til middels stor varan som er bygd for et liv i trekronene. Kroppen er langstrakt, halen er rund i tverrsnitt og kan gripe rundt greiner, og tærne ender i sterke klør. Grunnfargen er lys smaragdgrønn, og over ryggen løper svarte, vinkelformede tverrbånd som sannsynligvis kamuflerer dyret i løvet.

Arten ble beskrevet i 1839 og hører til en gruppe på ni nært beslektede, trelevende varaner fra Ny-Guinea og øyene omkring. De fleste av slektningene lever bare på én øy og er svarte, blå, gule eller olivengrønne, mens *V. prasinus* har det klart største utbredelsesområdet. *V. kordensis* ble lenge regnet som en variant av *V. prasinus*, så eldre beretninger om stell og avl kan dreie seg om den ene eller den andre arten. Det er verdt å vite hvis man sammenligner med eldre litteratur eller kjøper dyr uten sikker opprinnelse. Taksonomien er fortsatt i bevegelse, og noen bestander kan kreve en revisjon.

Et voksent dyr har en snute-kloakk-lengde på omkring 23-27 cm og en samlet lengde på 60-90 cm, hvorav halen utgjør det meste. Vekten ligger typisk på 110-300 g, men en hann på omkring 90 cm kan veie opp mot 450 g. Unger kan være turkise, og villfangede dyr som har levd lenge i fangenskap, kan miste de gule tonene og bli mer blågrønne. Årsaken er ikke klarlagt, men kost og for lite UV-lys er mistenkt.

Arten er ikke for nybegynnere. Den tørker lett ut, den trenger høye temperaturer og høy luftfuktighet på samme tid, og den skal ha levende insekter flere ganger i uken hele livet. Den kan bli minst 10-13 år i fangenskap, så regn med et høyt, innredet terrarium, en jevn fôrutgift og daglig oppmerksomhet i mer enn et tiår. Dødeligheten i fangenskap er størst de første to årene,

og derfor er det en art for den som allerede har erfaring med krypdyr, og som kan holde klima og fôr stabilt.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

Utbredelse og leveområde

Varanus prasinus finnes på Ny-Guinea og på en rekke øyer i Torresstredet mellom Ny-Guinea og Australia. På selve Ny-Guinea er den kjent fra både Papua Ny-Guinea og den indonesiske delen av øya, og typelokaliteten ligger på øyas vestkyst. De sørligste sikre funnene er på øyene Moa, Badu og Mabuiag i Torresstredet, som hører til Australia. Arten er dessuten meldt fra blant annet Boigu, Saibai, Dauan og Mer.

Rapporter om grønne varaner på selve Cape York-halvøya i Queensland er aldri blitt bekreftet med foto eller belegg, og der lever en annen, mørkere trelevende art, *V. keithhornei*. Kartet viser derfor Ny-Guinea og Torresstredet, og funn på det australske fastlandet regnes ikke som sikker utbredelse.

> **Naturlig utbredelse:** Papua Ny-Guinea, Indonesia og Australia.

LEVEOMRÅDE

Arten lever i tropisk låglandsregnskog, der den holder til høyt oppe i kronene og på tynne greiner. På øyene i Torresstredet er den også sett i kratt og nær bebyggelse. Den er vanskelig å få øye på i naturen, fordi den grønne fargen og de svarte vinklene passer til lyset i løvet, og det finnes derfor bare få direkte observasjoner. Det meste av det man vet om atferden, stammer fra dyr i fangenskap.

Klimaet er varmt og fuktig. Det er ingen kjent kjølig periode for arten, så det skal ikke være vinterhvile. Føden er hovedsakelig insekter og andre virvelløse dyr. I fangenskap tar dyrene også små fisker og kreps, men det er ikke kjent som normal føde i naturen. Det terrariet skal etterligne, er et tett, lyst kronetak med varme solflekker og høy luftfuktighet det meste av dagen.

Stell

TERRARIET

Et par eller et enkelt voksent dyr skal ha et terrarium på minst 120 × 70 × 150 cm (lengde × bredde × høyde), og større er bedre. Høyden er viktigere enn gulvarealet, fordi arten bruker rommet i høyden. En nyklekket unge kan holdes i et glassterrarium på 60 × 30 × 75 cm til den skal flytte inn i det store terrariet. Hvor mange unger som kan dele et mindre terrarium, er ikke kjent.

Innred med mange greiner i ulik tykkelse, både skrå og loddrette, og hulrom av kork på veggene, så dyret kan sove skjult. Kork på bakveggen er et godt, ventilerende valg. Levende eller kunstige planter med store blader gir skjul og hjelper på luftfuktigheten. Som bunn passer kokosfiber og tørre blader som sprayes med vann hver dag. Bunnen skal kunne holde på fukt og tørke ut igjen. En vannskål skal alltid stå framme, og avføring og tilsmusset bunn fjernes daglig.

Dyr som faller ned fra toppen, kan skade seg alvorlig, så greinene skal sitte sikkert og ikke altfor høyt over en hard bunn. Dører og luker skal kunne lukkes forsvarlig, fordi dyret er raskt og klatrer godt. Alle varmekilder skal være skjermet med et gitter eller sitte utenfor rekkevidde, fordi en klatrende varan ellers kan brenne seg på lampen.

TEMPERATUR

Varanus prasinus skal ha en stor temperaturgradient. Luften i terrariet holdes om dagen på 26-30 °C, og målt forskjellige steder i terrariet kan den variere fra omkring 23 til 37 °C. Solplassen under en halogenlampe skal være 40-54 °C. Det er overflatetemperatur, som måles med et IR-termometer og ikke med et termometer i luften, og solplassen skal sitte så høyt oppe at dyret selv kan velge avstanden til lampen.

Nattetemperaturen er ikke kjent; et fall til 22-24 °C om natten passer til et tropisk klima. Det skal ikke være en kjølig vinterperiode. Et slapt dyr som ligger på bunnen og unngår lyset, er et faresignal. Bruk termostat og mål flere steder i terrariet.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Varanus prasinus er følsom for tørke, og høy luftfuktighet er en av de viktigste faktorene. Sikt mot 60-80 %, med de høyeste verdiene i første del av dagen og litt tørrere luft mot kvelden, så bunnen og greinene kan tørke. Et automatisk anlegg som sprøyter to ganger om dagen, kan holde luftfuktigheten over 70 %, mens daglig håndsprøyting ofte bare gir omkring 50-70 %.

Spray greiner, blader og vegger så grundig at det står dråper som dyret kan slikke. Dråper på bladene er et naturlig drikkested for et regnskogsdyr, og en vannskål skal stå der i tillegg. Mål med et digitalt hygrometer, og sørg for god ventilasjon, så luften ikke blir stillestående og bunnen ikke begynner å mugne. Tegn på for lite vann er innsunkne øyne, slapp hud, seig spytt og mørk, hard avføring.

LYS OG UVB

Varanus prasinus er dagaktiv og skal ha kraftig lys. Bruk en sterk halogen- eller spotlampe til solplassen og et lysrør med høy lysstyrke over hele terrariet, slått på i omtrent 12 timer om dagen, svarende til tropisk dagslengde. Om natten skal det være mørkt.

UVB anbefales. Varaners behov for UV-lys er bare lite undersøkt, og arten kan formere seg uten, men mangel på UV-lys kan forverre skjelettskader hos ungene, og villfangede dyr som mister de gule tonene i fangenskap, peker i samme retning. Bruk et UVB-rør tilsvarende Ferguson-sone 3, montert så dyret kan velge å sitte nærmere eller lenger unna. Sonen tilsvarer andre dagaktive, sollelskende krypdyr. Skift UVB-røret etter produsentens anvisning.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

I naturen lever *Varanus prasinus* hovedsakelig av insekter og andre virvelløse dyr. Levende insekter med dubiakakerlakker som hovedføde holder voksne dyr friske, supplert en gang i uken med kjempemelormer og larver av gullbillen *Pachnoda butana*. Fôr tre ganger i uken med et tilskudd i hvert måltid, vekselvis kalk og et vitamin- og mineralpreparat med D3. Varier insektene, pudre dem med tilskudd, og gi bare så mye som dyret spiser opp på 15-20 minutter.

I tillegg til insekter tar arten gjerne små fisker og kreps. En kost av nesten bare tinte mus (omkring 98 %) kan likevel gi avkom, men foreldrenes kost og tilstand kan påvirke ungene, og skjelettskader hos ungene er en risiko. Virveldyr bør bare være en liten del av kosten. Rotter og mus som hovedføde gir fedme og passer dårlig for en art som i naturen mest lever av insekter. Gi dem høyst som en sporadisk godbit.

Unger fôres med små sirisser og andre små insekter, pudret med kalk, og skal ha mat hver dag. Den beste rettesnoren for hvor ofte og hvor mye de skal ha, er ungens vekt og kroppsform, så vei den regelmessig.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Varanus prasinus er rask og sprettende og har sterke, skarpe klør som kan rive opp huden når dyret klamrer seg til hånd og arm. Et bitt fra en varan av denne størrelsen gir ikke alvorlige skader, men et dypt bitt eller en klorift skal vaskes, desinfiseres og stelles. Hold aldri dyret fast i den kraftige gripehalen.

Håndtering stresser dyret, og mens det venner seg til det nye hjemmet, skal det ha fred. Når dyret har falt til, kan man temme det rolig ved å komme inn på samme måte hver dag, tilby mat fra en pinsett og la det komme til hånden i stedet for å gripe etter det. Hold øktene korte, og la aldri dyret falle. Skal en veterinær håndtere dyret, kan hansker og to personer være nødvendig. Arten er først og fremst et dyr å se på, ikke et dyr til daglig håndtering.

Varaner kan bære salmonella uten å være syke. Vask hendene med såpe etter all kontakt med dyr, terrarium og innredning, og hold barn og immunsvekkede personer unna avføring og vann. Arten kan holdes enkeltvis eller parvis, og et par kan dele samme terrarium. Om to hanner kan holdes sammen, er ikke kjent, og det frarådes.

Les mer: Karantene og hygiene

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Alder og vekt ved kjønnsmodenhet er ikke kjent for *Varanus prasinus*, og kjønnsforskjellene er små. Hunnen er ikke nødvendigvis større enn hannen; i et avlspar kan hannen måle knapt 27 cm fra snute til kloakk og hunnen litt over 24 cm. Kjønnsbestemmelse krever erfaring. La en veterinær med varanerfaring bestemme kjønn før dyrene settes sammen, og vent til begge dyrene er fullt utvokst.

PARRING

Varanus prasinus er oppdrettet i fangenskap flere ganger og krever ingen kjølig hvileperiode. Parringen kan begynne i juni og gjentas flere ganger hver dag i en uke. Sett dyrene sammen i et stort terrarium med mange skjul, og følg dem nøye: hunnen skal kunne unngå hannen.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen av *Varanus prasinus* legger omkring en måned etter første parring et lite kull på 2-3 egg; tallet bygger på få dyr. Hun kan legge eggene oppå redekassen i stedet for i materialet, og misdannede egg kan havne i vannskålen. Redekassen skal være omkring 20 × 20 × 60 cm, fylt med kokosfiber og sphagnum og holde 26-29 °C. Hvor mange kull en hunn legger i året, er ikke kjent. Gi hunnen en dyp redekasse med fuktig materiale, så hun ikke blir tvunget til å legge på bunnen eller i vannet.

INKUBASJON

Eggene fra *Varanus prasinus* ruges i en lukket plastboks på omkring 7 l, halvt fylt med vermikulitt fuktet med vann i forholdet 1:1 etter vekt, og dekket med en luftgjennomtrengelig film. Ved 30 °C (± 0,5 °C) klekkes de etter 168-170 dager. Kort før klekking kan eggene bli misfarget og innsunkne, og fostre kan dø like før klekking. Innsunkne egg kan bety at rugemediet holder på å bli for tørt, så kontroller fuktigheten jevnlig gjennom den lange rugetiden. Temperaturavhengig kjønnsbestemmelse er ikke kjent.

Les mer: Inkubasjon av egg

OPPDRETT AV UNGER

En nyklekket unge av *Varanus prasinus* veier omkring 5,7 g og er omkring 19 cm lang; tallene bygger på få dyr. Den kan holdes i et lite glassterrarium med kork på veggene og greiner. Skjelettdeformiteter kan forekomme allerede ved klekking og bli verre med alderen. Årsaken er uklar, men mangel på UV-lys kan forverre dem. Gi derfor ungene UVB, kalk og D3, fukt og varme fra start. Ungene skal fôres med små insekter pudret med kalk og veies jevnlig. Hold dem enkeltvis til det er sikkert at de ikke biter hverandre. Hvor raskt ungene vokser, er ikke kjent.

Helse og vanlige feil

Dyr av *Varanus prasinus* i handelen er både oppdrettede og villfangede. Oppdrett bør foretrekkes. Villfangede dyr kan bære parasitter, er ofte uttørket og stresset etter transport, og alle nyinnkjøpte dyr bør få en avføringsprøve hos en veterinær med erfaring på krypdyr. Dødeligheten er særlig høy de to første årene i fangenskap. De typiske problemene er:

- Uttørking. Den vanligste feilen i stellet. Langvarig uttørking kan gi urinsyregikt, som er vanlig hos varaner. Hold luftfuktigheten høy, spray daglig og tilby drikkevann.
- Beinsykdom og kalkmangel, særlig hos unger og avlshunner. Gi kalk og D3, varier insektene og bruk UVB. Tegn er bløte kjever, krumme lemmer, skjelvinger og dårlig grep.
- For mange fete virveldyr i kosten, som gir fedme. Hold insekter som hovedføde.
- Fall fra toppen av terrariet med brukne bein eller ryggskader. Innred med sikre greiner og en myk bunn.
- Brannskader på uskjermede lamper.
- Parasitter og salmonella. Ta en avføringsprøve og vask hendene.
- Eggleggingsproblemer hos hunner uten redekasse eller med kalkmangel. Søk veterinær hvis hunnen sitter anstrengt og ikke legger.

Et sunt dyr har klare, åpne øyne, en fyldig hale, sterkt grep og en intens grønn farge. Søk en veterinær hvis dyret går ned i vekt, ikke spiser på et par uker, ligger slapt, har innsunkne øyne, pustevansker eller misdannelser. Det kan være vanskelig å finne en veterinær som kjenner varaner, så finn en før du trenger en.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.